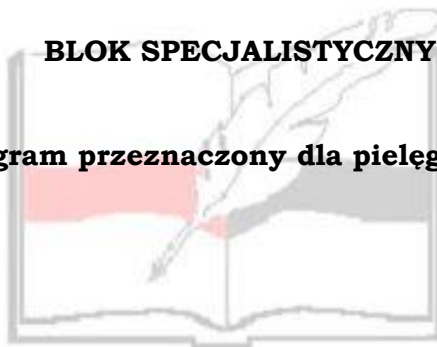

**RAMOWY PROGRAM KURSU KWALIFIKACYJNEGO
W DZIEDZINIE PIEŁĘGNIARSTWA ZACHOWAWCZEGO**

BLOK SPECJALISTYCZNY

Program przeznaczony dla pielęgniarek

**AUTORZY WSPÓŁPRACUJĄCY Z CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO
PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH W OPRACOWANIU PROGAMU**

mgr Anna Chruścikowska

Samodzielny Publiczny Szpital
Kliniczny im. prof. W. Orłowskiego
CMKP
Warszawa

mgr Małgorzata Wiater

Samodzielny Publiczny
Szpital Wojewódzki
Zamość

mgr Bożena Jarosławska-Brzezińska

Samodzielny Publiczny
Szpital Wojewódzki
Zamość

mgr Halina Żmuda-Trzebiatowska

Centrum Edukacji Medycznej
Warszawa

dr Dorota Talarska

Wydział Pielęgniarstwa
i Nauk o Zdrowiu AM
Poznań

RECENZENCI PROGRAMU:

dr med. Andrzej Skrabowski

Centralny Szpital Kliniczny
Wojskowej Akademii Medycznej
Warszawa

piel. dypl. Alicja Roczek

Centralny Szpital Kliniczny AM
Klinika Katedry Gastroenterologii
i Chorób Przemiany Materii
Warszawa

Program uzyskał pozytywną opinię Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych

Program zatwierdził Dyrektor Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych

ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs kwalifikacyjny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 5 lipca 1996r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2001r. Nr 57, poz. 602 i Nr 89, poz.969 oraz z 2003r. Nr 109, poz. 1029) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę, położną specjalistycznych kwalifikacji do udzielania określonych świadczeń zdrowotnych wchodzących w zakres danej dziedziny pielęgniarstwa lub dziedziny mającej zastosowanie w ochronie zdrowia.

Ramowy charakter programu oznacza, że treści w nim zawarte mają pewien poziom ogólności, co umożliwi organizatorowi kształcenia podyplomowego uwzględnienie:

- aktualnych treści wynikających z rozwoju nauk medycznych i zmieniającego się stanu prawnego,
- zdrowotnych potrzeb i problemów regionu w treściach kształcenia,
- indywidualnych doświadczeń uczestników kursu,
- realnych możliwości własnych w zakresie kształcenia podyplomowego w tym, rozszerzenia programu o treści nadobowiązkowe.

Ramowy program kursu kwalifikacyjnego obejmuje:

- blok ogólnozawodowy,
- blok specjalistyczny.

Organizator kształcenia podyplomowego, na podstawie ramowego programu sporządza program kształcenia. Program kształcenia musi uwzględniać wszystkie elementy modułów wskazanych w planie nauczania ramowego programu, jednak treści kształcenia mogą być dostosowane do warunków i potrzeb lokalnych. Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia ramowego programu jest dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązującym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych umiejętności gwarantuje, że każdy absolwent kursu kwalifikacyjnego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie podyplomowe oraz trybu kształcenia.

Poszczególne moduły ramowego programu zawierają cel, treści nauczania oraz wykaz umiejętności wynikowych, odnoszące się zarówno do zajęć teoretycznych jak i praktycznych. W planie nauczania wskazane są wyłącznie miejsca realizacji zajęć praktycznych, dlatego też organizator oprócz programu kształcenia teoretycznego obowiązany jest opracować program szkolenia praktycznego dla każdej placówki. Program ten powinien zawierać cel i umiejętności. Jednocześnie program zajęć praktycznych powinien uwzględniać wykaz świadczeń zdrowotnych (opracowany na podstawie wykazu umiejętności), do zaliczenia których zobowiązany jest uczestnik kursu kwalifikacyjnego. Dokumentację zawierającą potwierdzenie zaliczenia poszczególnych świadczeń opracowuje organizator kształcenia. Stanowi ona wewnętrzny dokument organizatora.

Cel kształcenia

Uzyskanie przez pielęgniarkę specjalistycznych kwalifikacji w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego i rozwój umiejętności współpracy w wielodyscyplinarnym zespole.

Czas trwania kształcenia

Czas trwania kursu kwalifikacyjnego obejmuje okres niezbędny do zrealizowania wszystkich modułów kształcenia, zawartych w ramowym programie kursu kwalifikacyjnego, nie może być on jednak krótszy niż 3 miesiące i nie dłuższy niż 6 miesięcy. Łączną liczbę godzin zaplanowano na **450** godzin dydaktycznych:

- blok ogólnozawodowy 135 godzin
- blok specjalistyczny 315 godzin
  - część teoretyczna 145 godzin
  - część praktyczna 170 godzin

Plan nauczania określony został dla dziennego trybu kształcenia i zawiera liczbę godzin przeznaczoną na realizację poszczególnych modułów. Z uwagi jednak na lokalne preferencje i potrzeby, prowadzący zajęcia w porozumieniu z kierownikiem kursu mogą dokonać modyfikacji czasu kształcenia w wymiarze nie większym niż 20%. Oznacza to, że 80% czasu przeznaczonego na realizację poszczególnych modułów nie podlega zmianie. Wskazane 20% może być wykorzystane na przesunięcia pomiędzy poszczególnymi modułami lub w części może zostać przeznaczone na realizację zadań w ramach samokształcenia. Organizator, w porozumieniu z kierownikiem kursu oraz wykładowcami, ma prawo do modyfikacji czasu trwania kształcenia w zależności od programu realizowanego w trybie innym niż dzienny.

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu kwalifikacyjnego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kursu organizator powinien:

1. Opracować program kształcenia.
2. Opracować regulamin organizacyjny kursu, który w szczególności określa:
  - organizację kursu,
  - zasady i sposób naboru osób,
  - prawa i obowiązki osób uczestniczących w kursie,
  - zakres obowiązków wykładowców i innych osób prowadzących nauczanie teoretyczne i szkolenie praktyczne,
  - zasady przeprowadzenia egzaminu.
3. Powołać kierownika kursu kwalifikacyjnego;

Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 10u, ustawy z dnia 22 maja 2003r. o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarstwa i położnej oraz ustawy zmieniającej ustawę o zawodach pielęgniarstwa i położnej (Dz. U. Nr 109, poz.1029) powinno należeć:

- współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej,
- przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji kursu,
- ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć,
- pomaganie w rozwiązywaniu problemów,
- udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu,
- zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu,
- zaliczanie kursu i dokonanie wpisu w karcie kursu kwalifikacyjnego.

W dniu rozpoczęcia kursu każdy uczestnik powinien otrzymać:

- harmonogram zajęć teoretycznych i praktycznych,
- wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia,
- kartę kursu kwalifikacyjnego, która z wymaganymi wpisami i zaliczeniami, stanowi dowód ich odbycia.

4. Powołać komisję kwalifikacyjną.
5. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów szkolenia praktycznego, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywa się szkolenie praktyczne.

Do zadań opiekuna szkolenia praktycznego należy:

- instruktą wstępną (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego, z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jego personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.),
  - instruktą bieżącą (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.),
  - instruktą końcową (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).
6. Wskazać kadre dydaktyczną posiadającą kwalifikacje określone w programie ramowym.
  7. Zapewnić bazę dydaktyczną dostosowaną do liczby uczestników kursu kwalifikacyjnego:
    - sale wykładowe,
    - sale warsztatowe,
    - pomieszczenia wyposażone w specjalistyczny sprzęt i aparaturę,
    - pracownie informatyczne.
  8. Zaprojektować, w odniesieniu do poszczególnych modułów, środki dydaktyczne oraz formy zajęć, ze szczególnym uwzględnieniem form aktywizujących.
  9. Zaprojektować literaturę do poszczególnych modułów uwzględniając kryterium aktualności i adekwatności doboru do treści nauczania.
  10. Dobierać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.
  11. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów nauczania

W toku realizacji programu kształcenia należy prowadzić ocenianie:

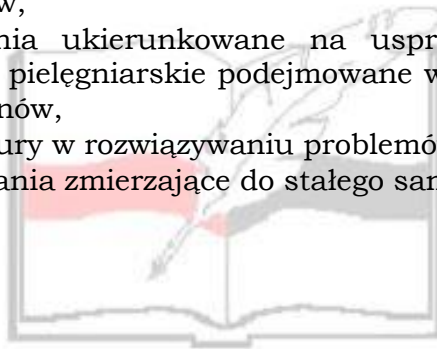
1. Bieżące – rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia). Warunki zaliczania ustala wykładowca/opiekun szkolenia praktycznego w porozumieniu z kierownikiem kursu kwalifikacyjnego.
2. Końcowe – egzamin teoretyczny lub praktyczny przeprowadzony przez komisję egzaminacyjną powołaną przez organizatora kształcenia podyplomowego.

Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji programu kształcenia kursu kwalifikacyjnego w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego pielęgniarka powinna:

- zbierać i analizować informacje o pacjencie w celu diagnozowania problemów zdrowotnych,
- omówić obraz kliniczny oraz kierunki postępowania diagnostyczno-leczniczego wybranych chorób wewnętrznych,
- rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjenta,
- zaplanować i zrealizować opiekę pielęgniarstwa nad chorym z określoną jednostką chorobową,
- nawiązać i utrzymywać kontakt z pacjentem i jego rodziną,
- dobierać i stosować właściwe metody oraz techniki kontaktu terapeutycznego z pacjentem,

- przygotować pacjenta do badań oraz zapewnić opiekę w czasie i po badaniu,
- rozpoznawać stany zagrożenia życia oraz podejmować działania z zakresu pierwszej pomocy,
- tworzyć warunki zmniejszające lęk, niepokój, napięcie oraz inne negatywne stany emocjonalne chorego,
- udzielić choremu wsparcia emocjonalnego,
- zapewnić choremu poczucie bezpieczeństwa,
- współpracować z zespołem wielodyscyplinarnym,
- poszukiwać, opracowywać oraz wdrażać nowe rozwiązania organizacyjne i metody pielęgnacyjne na rzecz usprawniania opieki oraz podnoszenia jakości pielęgnowania,
- realizować w praktyce istniejące standardy pielęgnowania,
- mobilizować pacjenta do współdziałania w zakresie pielęgnowania, leczenia i rehabilitacji,
- oceniać i monitorować wiedzę, motywację, możliwości oraz warunki pacjenta w zakresie samoopieki,
- przygotować pacjenta do samoopieki,
- planować i realizować edukację zdrowotną wobec pacjenta oraz rodziny/opiekunów,
- prowadzić działania ukierunkowane na usprawnianie ruchowe pacjenta, oceniać działania pielęgniarские podejmowane w stosunku do pacjentów oraz ich rodzin/opiekunów,
- korzystać z literatury w rozwiązywaniu problemów pielęgnacyjnych,
- podejmować działania zmierzające do stałego samokształcenia.

PLAN NAUCZANIA

Lp.	MODUŁ	Teoria (liczba godzin)	Staż		Łączna liczba godzin
			Placówka	Liczba godzin	
I	Podstawy pielęgniarstwa zachowawczego	20	-	-	20
II	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu krążenia	30	oddział kardiologiczny	35	65
III	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu oddechowego	20	oddział pulmonologiczny	35	55
IV	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu pokarmowego	30	oddział gastroenterologiczny albo internistyczny	35	65
V	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu moczowego	20	oddział nefrologiczny albo urologiczny	35	55
VI	Pielęgnowanie pacjenta chorego na cukrzycę	20	poradnia diabetologiczna	15	35
VII	Pielęgnowanie pacjenta z reumatoidalnym zapaleniem stawów (r.z.s.)	5	oddział albo poradnia reumatologii	15	20
Łączna liczba godzin		145		170	315

PROGRAM NAUCZANIA**MODUŁ I PODSTAWY PIELEŃNIARSTWA ZACHOWAWCZEGO****Cel modułu**

Zrozumienie filozofii pielęgniarstwa zachowawczego.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- przedstawić organizację opieki nad pacjentami chorymi przewlekle w Polsce,
- omówić kierunki rozwoju pielęgniarstwa zachowawczego,
- zastosować wybrane teorie pielęgnowania w praktyce pielęgniarstwa zachowawczego,
- wyjaśnić znaczenie standardu dla jakości opieki w pielęgniarstwie zachowawczym.

Treści nauczania

1. Rozwój pielęgniarstwa zachowawczego.
2. Zapotrzebowanie społeczne na świadczenia pielęgniarstwa a kierunki rozwoju pielęgniarstwa zachowawczego.
3. Wybrane teorie pielęgnowania w kontekście praktyki pielęgniarstwa zachowawczego.
4. Organizacja opieki nad pacjentami leczonymi zachowawczo.
5. Standardy opieki w pielęgniarstwie zachowawczym.

MODUŁ II PIELĘGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH UKŁADU KRAŻENIA

Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do realizacji procesu pielęgnowania pacjentów z wybranymi schorzeniami układu krążenia.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- scharakteryzować etiologię i patogenezę wybranych schorzeń układu krążenia,
- omówić obraz kliniczny wybranych chorób układu krążenia,
- przygotować pacjenta do badań diagnostycznych ukierunkowanych na rozpoznawanie chorób układu krążenia,
- interpretować wyniki badań diagnostycznych dla sformułowania diagnozy pielęgniarskiej,
- stworzyć warunki sprzyjające redukowaniu lęku i napięcia spowodowanego chorobą oraz hospitalizacją,
- zachęcić pacjenta do współpracy w procesie terapeutyczno - pielęgnacyjnym,
- zaplanować, zrealizować i ocenić opiekę nad pacjentem,
- rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów,
- rozpoznawać stany zagrożenia i podejmować działania ratujące życie,
- współuczestniczyć w działaniach terapeutycznych prowadzonych przez rehabilitanta, psychologa, dietetyka i innych pracowników,
- motywować oraz mobilizować do przestrzegania zaleceń zespołu terapeutycznego,
- prowadzić rehabilitację przyłóżkową,
- przygotować pacjenta do samoopieki w zakresie dostosowanym do jego stanu psychofizycznego oraz sytuacji społecznej,
- edukować pacjenta w zakresie zachowań zdrowotnych poprawiających stan układu krążenia,
- wdrażać w praktyce programy prewencji chorób układu krążenia,
- dokumentować działania pielęgniarskie.

Treści nauczania

1. Fizjologia i patofizjologia układu krążenia.
2. Profilaktyka chorób układu krążenia.
3. Diagnostyka chorób układu krążenia:
  - badania nieinwazyjne z użyciem aparatury,
  - badania inwazyjne,
  - przygotowanie chorego do badań i opieka pielęgniarska po badaniach,
  - analiza i interpretacja wyników.
4. Patomechanizm, przebieg kliniczny i powikłania w wybranych chorobach układu krążenia:
  - choroba niedokrwienna serca,
  - zawał mięśnia sercowego,
  - nadciśnienie tętnicze,
  - niewydolność krążenia.
5. Stany zagrożenia życia w kardiologii:
  - rozpoznawanie objawów,
  - przyczyny n.z.k.,
  - udział pielęgniarki w resuscytacji krążeniowo-oddechowej.

6. Pielęgnacja pacjentów w wybranych chorobach układu krążenia.
7. Problemy pielęgnacyjne pacjentów ze schorzeniami układu krążenia.
8. Udział pielęgniarki w leczeniu chorób układu krążenia:
  - leczenie spoczynkowe,
  - farmakoterapia,
  - elektroterapia,
  - tlenoterapia.
9. Zasady rehabilitacji pacjentów z chorobami układu krążenia.
10. Edukacja zdrowotna pacjenta z chorobą układu krążenia oraz jego rodziny/opiekunów.

MODUŁ III PIELEGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH UKŁADU ODDECHOWEGO

Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do realizowania procesu pielęgnowania pacjentów z chorobami układu oddechowego.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- omówić etiologię i patogenezę wybranych chorób układu oddechowego,
- przygotować pacjenta do specjalistycznych badań diagnostycznych układu oddechowego,
- rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów,
- opracować, zrealizować i ocenić plan opieki pielęgniarskiej,
- motywować pacjenta do współdziałania w procesie pielęgnowania, leczenia i rehabilitacji,
- udzielić choremu i jego rodzinie wskazówek pielęgnacyjnych,
- prowadzić u pacjentów ćwiczenia oddechowe,
- przygotować chorego do samoopieki w zakresie dostosowanym do jego możliwości psychofizycznych i środowiskowych,
- prowadzić tlenoterapię zgodnie z zasadami,
- rozpoznać ostrą niewydolność oddechową i podjąć działania ratunkowe,
- przedstawić problemy pielęgnacyjne pacjenta podłączonego do respiratora,
- opracować program profilaktyki chorób układu oddechowego dla określonej grupy pacjentów,
- dokumentować działania pielęgniarskie.

Treści nauczania

1. Fizjologia i patofizjologia układu oddechowego.
2. Udział pielęgniarki w diagnostyce chorób układu oddechowego:
  - badania laboratoryjne: biochemiczne, serologiczne,
  - badania czynnościowe płuc,
  - metody obrazujące,
  - badania mikrobiologiczne,
  - metody endoskopowo-biopsyjne.
3. Patogeneza, przebieg kliniczny, powikłania w wybranych chorobach układu oddechowego:
  - zapalenie oskrzeli ostre i przewlekłe,
  - zapalenie płuc,
  - zapalenie opłucnej,

- astma oskrzelowa,
  - niewydolność oddechowa,
  - gruźlica.
4. Zasady pielęgnacji pacjenta w wybranych schorzeniach układu oddechowego, problemy pielęgnacyjne osób ze schorzeniami układu oddechowego.
  5. Stan zagrożenia życia pacjenta spowodowany ostrą niewydolnością oddechową:
    - objawy, rozpoznanie, postępowanie,
    - pielęgnowanie pacjenta poddanego respiratoterapii.
  6. Udział pielęgniarki w leczeniu chorób układu oddechowego:
    - farmakologiczne – zasady stosowania leków, objawy uboczne,
    - dietetyczne – zwiększające odporność organizmu, zmniejszające obciążenie układu oddechowego,
    - sanatoryjno-klimatyczne.
  7. Tlenoterapia w schorzeniach układu oddechowego.
  8. Zasady rehabilitacji pacjentów z chorobami układu oddechowego.
  9. Gimnastyka oddechowa w pielęgnowaniu pacjentów z chorobami układu oddechowego.
  10. Profilaktyka chorób układu oddechowego.

MODUŁ IV PIELEGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH UKŁADU POKARMOWEGO

Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do rozpoznawania problemów pielęgnacyjnych pacjentów z chorobami układu pokarmowego, planowania opieki, jej realizacji i oceny oraz do prowadzenia profilaktyki tych schorzeń.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- wymienić czynniki ryzyka wybranych schorzeń układu pokarmowego oraz sposoby ich eliminowania,
- omówić obraz kliniczny wybranych schorzeń układu pokarmowego oraz kierunki postępowania diagnostycznego i leczniczego,
- wykonać zabiegi specjalistyczne: założenie zgłębnika do żołądka, założenie sondy odbarczającej,
- przygotować pacjenta do badań diagnostycznych ukierunkowanych na wykrywanie chorób układu pokarmowego,
- rozpoznać i rozwiązać problemy pielęgnacyjne chorych ze schorzeniami przewodu pokarmowego,
- przygotować pacjenta do samoopieki,
- udzielić choremu i jego rodzinie wskazówek pielęgnacyjnych, dietetycznych,
- opracować i modyfikować plan opieki, w zależności od stanu pacjenta,
- mobilizować pacjentów do przestrzegania zaleceń lekarskich i pielęgniarskich,
- zredukować napięcie i lęk chorego związany z chorobą i hospitalizacją,
- wdrażać programy prewencji chorób układu pokarmowego,
- prowadzić dokumentację pielęgniarską,
- udzielić choremu i jego rodzinie wskazówek dotyczących umiejętności radzenia sobie ze stresem.

Treści nauczania

1. Fizjologia i patofizjologia układu pokarmowego.
2. Patogeneza, przebieg kliniczny, diagnostyka, leczenie i powikłania w wybranych chorobach układu pokarmowego:
  - uchyłki przełyku,
  - nieżyt żołądka,
  - choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy,
  - kamica pęcherzyka żółciowego,
  - choroby zapalne trzustki,
  - choroby nowotworowe układu pokarmowego.
3. Rola i udział pielęgniarki w diagnostyce chorób układu pokarmowego:
  - radiologicznej,
  - endoskopowej,
  - ultrasonograficznej.
4. Opieka nad pacjentem w trakcie i po badaniu.
5. Zasady pielęgnacji pacjentów ze schorzeniami układu pokarmowego.
6. Problemy pielęgnacyjne chorych ze schorzeniami przewodu pokarmowego.
7. Pielęgnowanie pacjentów z chorobą nowotworową układu pokarmowego:
  - leczenie bólu,
  - wsparcie psychiczne pacjenta i jego rodziny,
  - opieka w stanie terminalnym.
8. Zalecenia dietetyczne w schorzeniach układu pokarmowego.
9. Profilaktyka chorób układu pokarmowego.

MODUŁ V PIELĘGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH UKŁADU MOCZOWEGO

Cel modułu

Przygotowanie do profesjonalnego pielęgnowania pacjentów ze schorzeniami układu moczowego.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- przedstawić etiopatogenezę oraz obraz kliniczny wybranych schorzeń nerek i dróg moczowych,
- wymienić czynniki predysponujące do powstawania chorób układu moczowego,
- przedstawić czynniki ryzyka wybranych chorób układu moczowego,
- wyjaśnić patomechanizm zaburzeń gospodarki wodno-elektrolitowej i kwasowo-zasadowej,
- prowadzić wywiad pod kątem danych potrzebnych do sformułowania diagnozy pielęgniarstwa,
- przygotować pacjenta do badań diagnostycznych z zakresu rozpoznawania chorób układu moczowego,
- omówić problemy pielęgnacyjne osób z chorobami układu moczowego,
- opracować plan opieki pielęgniarstwa,
- rozpoznawać, formułować i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne chorych w wybranych schorzeniach układu moczowego,
- udzielić wskazówek dietetycznych,
- omówić profilaktykę wybranych chorób układu moczowego,

- prowadzić edukację zdrowotną chorego ukierunkowaną na samoopiekę,
- dokumentować działania pielęgniarские.

Treści nauczania

1. Fizjologia i patofizjologia nerek.
2. Rola i udział pielęgniarki w diagnostyce chorób nerek:
  - badania laboratoryjne moczu i krwi,
  - badania czynnościowe nerek,
  - badania metodami obrazującymi.
3. Przygotowanie pacjenta do badań specjalistycznych, opieka w czasie i po badaniu.
4. Gospodarka wodno-elektrolitowa:
  - bilans wodny,
  - odwodnienie,
  - przewodnienie,
  - obrzęki.
5. Gospodarka kwasowo-zasadowa:
  - kwasica,
  - zasadowica.
6. Etiopatogeneza, przebieg kliniczny, powikłania, leczenie w wybranych chorobach układu moczowego:
  - choroby infekcyjne dróg moczowych i nerek:
    - stany zapalne pęcherza,
    - odmiedniczkowe zapalenie nerek,
    - kłębuszkowe zapalenie nerek,
  - kamica nerkowa.
7. Pielęgnacja pacjenta z problemem nietrzymania moczu.
8. Ostra i przewlekła niewydolność nerek – leczenie i pielęgnowanie.
9. Pielęgnowanie chorych w schorzeniach nerek.
10. Dieta pacjentów ze schorzeniami nerek – rola pielęgniarki.
11. Profilaktyka chorób układu moczowego.
12. Edukacja pacjentów w zakresie samoobserwacji i samopielęgnacji.

MODUŁ VI PIELEGNOWANIE PACJENTA CHOREGO NA CUKRZYCĘ

Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do rozpoznawania i rozwiązywania problemów pielęgnacyjnych pacjentów chorych na cukrzycę.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści kształcenia pielęgniarka powinna:

- przedstawić czynniki ryzyka zachorowania na cukrzycę,
- wyjaśnić patomechanizm cukrzycy,
- omówić powikłania narządowe w cukrzycy i przedstawić program zapobiegania,
- wyjaśnić mechanizm działania doustnych leków hipoglikemizujących,
- przedstawić podstawowe zagadnienia z farmakokinetyki i farmakodynamiki poszczególnych preparatów insuliny,
- podać kryteria wyrównania cukrzycy w odniesieniu do poszczególnych grup chorych oraz pojedynczego pacjenta,
- ocenić stopień wyrównania cukrzycy na podstawie wyników badań klinicznych i biochemicznych,

- posługiwać się glukometrami dostępnymi na rynku,
- oznaczać glikemię, glukozurię, acetonurię i mikroalbuminurię przy pomocy suchych pasków testowych,
- rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne chorych z cukrzycą,
- określić wiedzę, motywację oraz możliwości pacjenta w zakresie samoopieki i samopielęgnacji,
- motywować do skutecznej i sprawnej samokontroli i samoopieki,
- prowadzić edukację zdrowotną pacjenta z cukrzycą oraz jego rodziny,
- analizować dzienniczek samokontroli i samoobserwacji w celu wnioskowania o nieprawidłowościach w samoopiece i samopielęgnowaniu,
- prowadzić poradnictwo dotyczące samokontroli i samoobserwacji pacjenta chorego na cukrzycę,
- udzielać porad dietetycznych,
- udzielać wsparcia psychicznego pacjentowi i rodzinie,
- wskazać lokalne grupy wsparcia,
- podejmować działania ratunkowe w przypadku wystąpienia stanów nagłych w cukrzycy,
- przedstawić i omówić determinanty jakości życia pacjentów z cukrzycą,
- opracować program edukacyjny dla określonej grupy pacjentów uwzględniając: wiek, styl życia, warunki ekonomiczne, typ cukrzycy i metody leczenia,
- prowadzić dokumentację działań pielęgniarских.

Treści nauczania

1. Etiopatogeneza cukrzycy.
2. Klasyfikacja cukrzycy.
3. Obraz kliniczny cukrzycy.
4. Udział pielęgniarki w diagnozowaniu cukrzycy.
5. Farmakologiczne leczenie cukrzycy:
  - insulinoiterapia: wskazania, rodzaje insulin, dawkowanie, techniki wstrzyknięć, powikłania miejscowe i ogólne,
  - doustne preparaty hipoglikemizujące,
  - leczenie skojarzone.
6. Stany zagrożenia życia pacjenta chorego na cukrzycę – rozpoznawanie, postępowanie.
7. Leczenie dietetyczne w cukrzycy.
8. Zaburzenia metaboliczne u chorych na cukrzycę:
  - kwasica i śpiączka ketonowa,
  - śpiączka nieketonowa hipermolarna,
  - kwasica mleczanowa,
  - ostra hipoglikemia polekowa.
9. Udział pielęgniarki w profilaktyce powikłań narządowych powstających w przebiegu cukrzycy:
  - zmiany w narządzie wzroku,
  - nefropatia cukrzycowa,
  - neuropatia cukrzycowa,
  - zmiany w układzie krążenia,
  - zespół stopy cukrzycowej niedokrwiennej i neuropatycznej,
  - zmiany dermatologiczne,

- paradontoza.
- 10. Zakażenia u osób chorych na cukrzycę:
  - cukrzyca a odporność,
  - wpływ współistnienia zakażeń na przebieg cukrzycy,
  - postacie kliniczne infekcji,
  - zapobieganie i leczenie zakażeń.
- 11. Problemy leczniczo-pielęgnacyjne chorych na cukrzycę w przypadku wystąpienia innej jednostki chorobowej.
- 12. Udział pielęgniarki w podnoszeniu jakości życia pacjentów chorych na cukrzycę.
- 13. Edukacja zdrowotna pacjentów chorych na cukrzycę oraz ich rodzin.
- 14. Lokalne grupy wsparcia i samopomocy dla pacjentów i ich rodzin.

MODUŁ VII PIELEGNOWANIE PACJENTA Z REUMATOIDALNYM ZAPALENIEM STAWÓW (r.z.s.)

Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do prowadzenia procesu pielęgnowania chorych z reumatoidalnym zapaleniem stawów.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- omówić etiopatogenezę i objawy r.z.s.,
- przedstawić sposoby diagnozowania oraz leczenia r.z.s.,
- przygotować chorego do badań diagnostycznych przeprowadzanych w kierunku rozpoznawania r.z.s.,
- interpretować wyniki badań diagnostycznych dla celów diagnozy pielęgniarskiej,
- rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów z r.z.s.,
- modyfikować działanie pielęgnacyjne stosownie do stanu zdrowia pacjenta,
- oceniać i monitorować wiedzę, możliwości psychofizyczne oraz warunki środowiskowe pacjenta w zakresie samoopieki i samopielęgnacji,
- prowadzić edukację ukierunkowaną na przygotowanie pacjenta do samoopieki,
- prowadzić w stosunku do rodziny/opiekunów poradnictwo w dziedzinie pielęgnowania osób z r.z.s.,
- współuczestniczyć w rehabilitacji pacjenta z r.z.s.,
- motywować i aktywizować chorego do systematycznej rehabilitacji,
- prowadzić dokumentację procesu pielęgnowania pacjenta z r.z.s.

Treści nauczania

1. Epidemiologia i patogeneza reumatoidalnego zapalenia stawów.
2. Objawy r.z.s.:
  - nieswoiste objawy ogólne,
  - zapalenia wielostawowe,
  - guzki reumatoidalne,
  - pozastawowe objawy narządowe.
3. Postacie i okresy r.z.s.
4. Udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych:
  - laboratoryjnych,
  - radiologicznych,
  - scyntygrafii stawów.

5. Proces pielęgnowania pacjenta w zależności od okresu, postępu i zaawansowania choroby.
6. Leczenie farmakologiczne:
  - niesterydowe leki przeciwzapalne,
  - glikokortykosteroidy,
  - inne leki,
  - objawy uboczne farmakoterapii.
7. Zasady rehabilitacji pacjenta z r.z.s.
8. Udział pielęgniarki w rehabilitacji pacjentów z r.z.s.
9. Grupy wsparcia dla chorych z r.z.s.

KWALIFIKACJE KADRY DYDAKTYCZNEJ

Organizator kształcenia zapewnia w przedmiotowej dziedzinie kształcenia wykładowców posiadających:

- tytuł naukowy profesora,
- stopień naukowy doktora habilitowanego,
- stopień naukowy doktora,

a ponadto wykładowcami mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w dziedzinie będącej przedmiotem kształcenia, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

- posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa,
- posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego lub w dziedzinie pokrewnej,
- posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie medycyny odpowiadającą dziedzinie pielęgniarstwa będącej przedmiotem kursu,
- posiadają wykształcenie wyższe mające zastosowanie w ochronie zdrowia i/lub inne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień.